

УДК 811.163.3'373.45=111
УДК 81'271-053.6(497.7)Ж

Изабела Целевска

**УПОТРЕБАТА НА АНГЛИЗМИ ВО СЕКОЈДНЕВНИОТ ГОВОР НА
АДОЛЕСЦЕНТИТЕ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
(експозе од магистерски труд)**

1. Вовед

Јазикот како средство за општење е подложен на постојани промени со цел задоволување на комуникациските потреби на едно општество – како што се менуваат потребите на говорителите, така се менуваат и јазиците. Во тие промени се подразбира и навлегувањето на нови единици во речничкиот состав за нови предмети или појави во општеството. Тие нови единици се преземаат директно, со одредени адаптации, за да се вклопат со морфосинтаксичките и фонолошките правила на јазикот во кој влегуваат или се преведуваат. Иако преземањето туѓи зборови и нивната адаптација е природен процес што се јавува кај сите современи јазици, при збогатувањето на речникот треба да се имаат предвид неколку работи пред директно да се преземат туѓите зборови, како на пример, развојните стремежи на јазикот, објективната потреба, како и сопствените изразни можности на тој јазик.

Влијанието на англискиот јазик врз други современи јазици е глобален процес што го опфаќа и современиот македонски јазик, со оглед на тоа што англискиот јазик во последните децении станува сè подоминантен во комуникацијата на луѓето. Несомнено е дека нашиот јазик е под огромно влијание на англискиот јазик на разни јазични рамништа, како лексикологија, синтаксата, морфологијата и слично, па токму затоа ја истражуваме употребата на англизмите кај групата што, од разни причини, е најподложна на овие влијанија – адолесцентите.

Не може да се најде литературен јазик што е потполно „чист“, т. е. без лексика и примеси од други јазици и оваа практика е вообичаен начин на збогатување на речничкиот состав на еден јазик и целта на овој труд не е да се брани чистотата на јазикот или отфрлање на сите заемки, туку од еден аспект да се истражи причината за употреба на англизмите, кога веќе имаме постоен македонски збор.

2. Теориска рамка

При проследување на меѓуврсничките разговори на адолесцентите може да се забележи дека англизмите се значително застапени и дека македонскиот јазик во комуникацијата е под огромно влијание на нагласена интерференција на овие јазични елементи. Кога се разгледува говорот кај младите, сè почесто може да се слушнат фразите како „ме хејта“, „вајбаме“, „мјутна“ и слично. Тие се преземени од англиските зборови *hate*, *vibe* и *mute* и притоа се модифицирани и им се додадени афикси според граматичките правила на македонскиот јазик. Тоа се усогласува со тврдењето на Конески дека новите зборови полесно се шират во народот и се восприемаат доколку одговараат на својствата на дадениот јазичен систем. Тој утврдува дека „во јазикот дејствува стремежот за адаптација на новите зборови кон системот. Така е секогаш во однос на заемките од туѓи јазици“ (Конески, 1986: 212–213). На тој начин, во македонскиот јазик сме презеле многу зборови, но прашање е дали англизмите ќе успеат да навлезат потполно, особено оние англизми за кои имаме веќе постоен македонски збор. Тука би се разгледувале причините за употребата, на пример, на „хејта“ наместо „мрази“, како и употребата на „вајба“, којшто нема конкретен и сеопфатен македонски еквивалент, а може да биде преведен како „вibriра“, „ужива“, кои, сепак, не можат целосно да го опфатат оригиналното значење на англискиот збор *vibe*. Покрај „вајба“, слична е ситуацијата со „мјутна“, кој може да се преведе како „го исклучи микрофонот“, „исклучи звук“ и слично. Токму затоа е многу важно да се утврдат причините кои адолесцентите ќе ги наведат за нивниот избор.

Важно е и да се разгледаат евентуалните последици кои би произлегле од прекумерната употреба на англизмите. Крамер смета дека напливот на заемки го загрозува македонскиот јазик и дека „англизмите се витамини или вируси за македонскиот јазик“ (Нестороска, 2018). Од една страна, заемките од други јазици можат да го збогатат целниот јазик, но, од друга страна, доколку заемките навлегуваат во целниот јазик неконтролирано, тие може да ја загорзат неговата автентичност. Лазарова-Никовска смета

дека е нормално да има одредени влијанија врз јазикот со оглед на тоа што е од менлив и минлив карактер, меѓутоа смета дека не треба да се предизвика хаос кај јазикот домаќин кој треба да ги прими странските зборови. Додава дека треба „да се одржи рамнотежа, да се води грижа и контрола колку англицизми и други странски зборови навлегуваат во мајчиниот јазик“ (Тоевски, 2011).

Конески (1987: 72) укажува на фактот дека „речникот на литературниот јазик се богати со зборови не од еден кој било, ами од сите наши дијалекти“ и токму поради тоа треба да се согледа врската помеѓу дијалектите и литературниот јазик. Како што истакнува и Николовска (2012: 29), карактеристика на разговорниот стил е зборовниот фонд, или лексиката, којашто се употребува, а тоа се најчесто дијалектизми и жаргонизми. Дијалектите се основата на стандардниот јазик, па доколку некој збор навлезе во дијалектот, има можност да стане и дел од стандардниот јазик. Токму поради тоа го разгледуваме разговорниот стил, т. е. секојдневниот говор на адолесцентите како плодотворно место за употреба на нестандартни зборови, меѓу кои и англизми, со потенцијал за навлегување во речничкиот состав на македонскиот стандарден јазик.

Веновска-Антевска смета дека на македонскиот јазик му недостига следењето на формата на одредена лексема при самиот влез во јазикот и понатамошна адаптација во рамките на нашиот јазичен систем. Таа смета дека не е потребна строгост и исфрлање, туку е потребна грижа, бидејќи „тоа е збогатување, но збогатување без адаптација е скрнавее“ (Јованоски, 2011). Шкиљевиќ смета дека треба да се прифати тоа што може да се најде како наш термин, бидејќи едни од основните одлики на стандарднојазичната норма се конзервативноста и стабилноста. Таа смета дека не треба да се има стремеж кон пуризам, но „ако може да се помакедончи еден збор – тоа треба да се стори“ (ibid.).

3. Методологија

Овој труд е базиран на три истражувачки прашања. Првото истражувачко прашање е: *Дали адолесцентите се повеќе наклонети кон употреба на англизми во секојдневниот говор или користат македонски зборови?*, при што ја поставивме хипотезата дека адолесцентите би биле повеќе наклонети кон користење англизми во одредени сфери. На второто истражувачко прашање кое гласи: *Кои се причините за употребата на англизмите?* Ја поставивме хипотезата дека е причина постојаната изложеност на англискиот јазик, или, дополнително, недоволното познавање и владеење

на мајчиниот јазик. Третото истражувачко прашање е: *Дали ѝосѝојанаѝа уѝоѝреба на анѝлизмиѝе би имала ѝослеѝици, какви би биле ѝиѝе и од кој каракѝер би биле?*, при што ја поставивме хипотезата дека постојаната употреба на англизми во секојдневниот говор на адолесцентите би имала последици од лингвистички и социјален карактер и се претпоставува дека тие зборови би се одомаќиниле во македонскиот јазик, додека зборовите што веќе постојат, би се исфрлиле од употреба во корист на англизмите.

Истражувањето е спроведено со адолесценти од 13 до 19 години кои во моментот го изучуваат англискиот јазик како странски јазик, преку прашалник дистрибуиран низ основните и средните училишта на територијата на целата држава. Во прашалникот на испитаниците им се понудени 30 пара англизми и нивните македонски соодветници и тие треба да одберат кој збор би го искористиле во својата секојдневна комуникација. Насоките гласат: „Одбери реченица“ и зборовите се поставени во реченица за да се добие поверодостојна информација за нивната употреба во дискурс, наспроти употребата како самостоен збор. Исто така, по секој пример им се понудени неколку причини за нивниот избор, а некои од понудените причини се: ми звучи поприродно; почесто го слушам/употребувам и слично. Понуден е и одговор *груѝо*, каде што испитаниците можат да напишат сопствен одговор за својата причина. Зборовите што се искористени во истражувањето се од различни сфери, како, музика, спорт, видеоигри, социјален живот и слично, како сфери најблиски до секојдневниот живот на адолесцентите.

Ова истражување се спроведуваше за време на ковид-рестрикции поради кои беше ограничен физичкиот контакт, па прашалникот го спроведовме онлајн. Со самото тоа што прашалникот беше спроведен онлајн, а не со физички копии, постои можност да има последици врз резултатите. Овие можни последици се наведени во делот *Дискусија*. Тука можеме да наведеме една олеснителна околност која произлезе од начинот на кој се спроведе прашалникот, а тоа е достапноста. Поради тоа што прашалникот беше спроведуван преку интернет, ни овозможи да имаме пристап до многу поголем број испитаници одошто би имале доколку го спроведувавме со физички копии.

4. Резултати и анализа

На прашалникот добивме 156 одговори од ученици на возраст од 13 до 19 години. Во прашалникот поставивме прашање за полот на испитаниците, со цел да се утврди дали можеби полот има влијание врз употребата на

англизмите. Добивме одговор од 75 испитаници од женски пол, или 48,1 % и 81 испитаник од машки пол, или 51,9 %. Се забележа незначително повисока наклонетост кон употреба на англизми кај испитаниците од женски пол низ сите категории.

Во истражувањето имавме и прашање за да дознаеме дали адолесцентите мислат дека употребата на англизми има позитивно или негативно влијание на македонскиот јазик. 54 испитаници, што претставува 34,6 %, сметаат дека употребата на англизми има позитивно влијание врз македонскиот јазик, а некои од образложенијата се дека е полесно за изразување, или дека поубаво им звучи, или го прават речникот поинтересен. Некои мислат дека англизмите имаат позитивно влијание врз македонскиот јазик бидејќи тие зборови не можат да се најдат во нашиот речник или дека македонскиот јазик нема доволен фонд на зборови со коишто можеш да се искажеш, па така се збогатува речникот, а некои сметаат дека така изразот е покултурен и слично. Најголемиот дел од адолесцентите што сметаат дека употребата на англизми има негативно влијание врз македонскиот јазик образложија дека така ги забораваме македонските зборови и го загрозуваме својот мајчин јазик, некои сметаат дека е негативно бидејќи поголемо значење му се дава на друг јазик наместо на нашиот, а некои сметаат дека поради прекумерната употреба веќе и го забораваат сопствениот мајчин јазик.

За појасен преглед и подобра анализа, прашањата беа поделени во четири категории, според кои беа класификувани и зборовите. За изборот на овие категории се водевме најмногу од возраста на испитаниците, односно, со оглед на фактот што се разботи за адолесценти, сметавме дека ова се категориите кои им се од најголем интерес.

4.1 Категорија социјален живот и социјални медиуми

За оваа категорија определивме десет примери и англизмите што беа избрани за проверка на оваа категорија се *хејџа* (*hate*), *ливна* (*leave*), *хајџа* (*hype*), *флекса* (*flex*), *скролни* (*scroll*), *криџи* (*creepy*), *сингл* (*single*), *кринџ* (*cringe*), *ивентџи* (*events*) и *тарџет* (*target*), со нивните еквиваленти на македонски јазик *мрази*, *најушџи*, *возбуди*, *фали*, *џрелисџај*, *морничаво*, *во врска*,¹ *засрамувачки*, *насџани* и *џел*. Со анализа на добиените резултати се забележува дека во оваа категорија од десет примери, кај пет преовладува изборот за македонскиот збор, додека кај другите пет изборот е англизам. Може да се утврди дека во оваа категорија испитаничките се

¹ Иако значењето на сингл е дека некој не е во врска, речениците ги формулиравме такашто на местото на сингл ставивме во врска за реченицата да звучи поприродно.

понаклонети кон избирање англизам. Најголемата разлика се забележува кај изборот помеѓу *синл* и *во врска* каде што 53,3 % од испитаничките го избрале примерот со англизам, додека кај испитаниците тоа е само 33,3 %. Најмала разлика се забележува кај примерот со *цел* и *шартеј*, каде што и изборот на англизам е многу низок – само 4 % од испитаничките и 2,5 % од испитаниците.

4.2 Категорија технологија и видеоигри

За оваа категорија, исто така, беа избрани десет примери: *мјуџни се* (*mute*), *банира* (*ban*), *џејмаме* (*game*), *рипортна* (*report*), *килна* (*kill*), *џаскови* (*tasks*), *фолгер* (*folder*), *скороџ* (*score*), *бекграунд* (*background*) и *левел* (*level*), со нивните македонски варијанти: *исклучи ѓо микрофоноџ*, *ми забрани да иџрам*, *иџраме видеоиџри*, *иџриџави*, *уби*, *задачи*, *џаџка*, *резулџаџџоџ*, *загнина* и *ниво*. Во оваа категорија може да се забележи дека процентуално англизмите се подоминантни за разлика од македонските зборови, од десет примери адолесцентите одбраа седум примери што содржат англизми, наспроти три што содржат македонски зборови. Во оваа категорија нема истакнување на еден пол што има поголеми тенденции да избере англизам. Единствената позначителна разлика е кај примерот *килна* и *уби*, каде што испитаничките се понаклонети кон избирање англизам за 15,5 % повеќе од испитаниците. Во останатите примери процентуалната разлика е незначително мала.

4.3 Категорија музика

За категоријата музика беа избрани пет примери каде англизмите *скиџни* (*skip*), *вајбааџ* (*vibe*), *на риџиџ* (*repeat*), *биџ* (*beat*) и *реџв* (*rave*) беа ставени во пар со нивните македонски соодветници: *иџрескокни*, *уживааџ*, *џа слушам иџосџоџано*, *риџиџам* и *џурка*. Во оваа категорија преовладува изборот на македонски зборови, од пет примери испитаниците процентуално повеќе се одлучија за македонски збор на три од нив. И во оваа категорија, испитаничките се понаклонети кон избирање англизам за разлика од испитаниците. Најголемата процентуална разлика се забележува кај реченицата која го содржи англизмот *вајбааџ* наспрема соодветникот *уживааџ*, во која 58,7 % од адолесцентките избрале англизам, наспроти 33,3 % од адолесцентите, додека најмалата разлика се забележува кај реченицата со англизмот *реџв* и соодветникот *џурка*, каде што и изборот на англизам е најнизок, само 10,7 % од испитаничките одбраа англизам наспрема 11,1 % од испитаниците. Овој пример е единствениот пример

од оваа категорија каде што машките испитаници се понаклонети кон избирање англизам.

4.4 Категорија спорт

Последната од четирите категории ги содржи петте англизми: *аџаќ* (*attack*), *лигоџ* (*lead*), *џрандмасџер* (*grandmaster*), *кам-бек* (*comeback*) и *мидфилџер* (*midfielder*), поставени во пар со нивните македонски еквиваленти: *наџаќ*, *џовеџоа*, *велемаџџер*, *враќање* и *везен иџрач*. Во три од петте примери во оваа категорија процентуално преовладува изборот на македонските зборови. Како и во другите категории, може да се заклучи дека испитаничките се понаклонети кон користење англизми за разлика од испитаниците. Најголемата процентуална разлика во изборот може да се забележи кај единствениот пример каде што испитаниците се посклони кон избор на англизам за разлика од испитаничките – реченицата која го содржи англизмот *мидфилџер* поставен во пар со соодветникот *везен иџрач*, каде што 50,6 % од адолесцентите избраа англизам наспрема 21,3 % од адолесцентките. Најмалата разлика се забележува кај реченицата со англизмот *аџаќ* и соодветникот *наџаќ*, која истовремено има процентуално најнизок избор на англизми – 5,3 % од испитаничките наспрема 4,9 % од испитаниците.

5. Дискусија

Со оглед на обемот на анализираните резултати, во овој дел се осврнуваме само на одредени примери кои се истакнуваат меѓу другите, а тоа се примери каде што процентуалната разлика за избор на речениците е значително голема. Со цел полесна дискусија, овие реченици можеме да ги групираме според изборот кој преовладува – англизам или македонски соодветник.

Ќе започнеме со речениците каде што поголемиот дел од адолесцентите се одлучиле за реченицата која го содржи македонскиот соодветник. Од овие примери се забележува дека адолесцентите не ги прифаќаат сите англизми. Кај реченицата која го содржи англизмот *ивенџи* во пар со соодветникот *наџџани*, нецели 20 % од испитаниците се одлучија за примерот со англизам, а како причина најчесто се јавува дека почесто ја слушаат или ја употребуваат избраната реченица. Од испитаниците кои ја избраа реченицата со македонскиот соодветник, одреден број се имаат изјаснето дека не ја разбираат другата реченица, или пак, дека речениците немаат исто значење. Кај реченицата која го содржи англизмот *аџаќ* во пар со соодветникот *наџаќ*, за англизам се одлучија само 5 % од испитаниците,

а најчестата причина е дека почесто ја слушаат или ја употребуваат. Кај испитаниците кои ја избраа реченицата која го содржи македонскиот соодветник се јавуваат причините дека поради тоа што имаме наш збор, нема потреба од странски. Кај реченицата која го содржи англизмот *шарџеи* во пар со соодветникот *цел* се забележува најголемиот контраст – само 3,2 % од испитаниците се одлучија за реченицата со англизам поради тоа што почесто ја слушаат или ја употребуваат, или бидејќи поприродно им звучи. Кај испитаниците кои ја избраа реченицата со македонскиот соодветник може да се забележи дека некои од нив имаат наведено дека не ја разбираат другата реченица. Кај реченицата која го содржи англизмот *рејв* во пар со соодветникот *журка*, за разлика од останатите реченици, испитаниците ни дадоа содржајни одговори за својот избор – имаат наведено дека речениците немаат исто значење и ја објаснуваат разликата во значење, така што кај овој пример може да се заклучи дека изборот на адолесцентите зависи од тоа како ја разбираат реченицата. Речиси 11 % од испитаниците се одлучија за реченицата која го содржи англизмот, а нивниот избор се должи на тоа што почесто ја слушаат или ја употребуваат или, пак, поприродно им звучи.

Преку овие четири примери може да се изведе заклучок дека, иако адолесцентите се наклонети кон употреба на англизми, сепак, тие прават одредена селекција на англизмите што ги употребуваат. За последниот пример дознаваме дека нивниот избор се должи на разликата во значење помеѓу *рејв* и *журка*, додека за останатите наведени примери адолесцентите не ни дадоа некои поконкретни одговори, така што можеме само да претпоставиме дека или не ги прифаќаат англизмите *ивенџи*, *аџак* и *шарџеи* бидејќи не им звучат природно или не ги разбираат, или речениците што ги дадовме се така поставени што ги навеле да го изберат македонскиот соодветник.

Следно се осврнуваме на речениците каде што поголемиот дел од адолесцентите се одлучиле за реченицата која го содржи англизмот. Од овие примери се забележува дека социјалните медиуми и технологијата и видеоигрите, како категории на кои им припаѓаат овие примери, имаат многу големо влијание врз речникот на адолесцентите. Кај реченицата која го содржи англизмот *ливна*, ставен во пар со соодветникот *најушџи*, малку повеќе од 20 % од испитаниците се одлучија за реченицата со македонскиот соодветник поради тоа што им звучи поприродно, или почесто ја слушаат или ја употребуваат. Може да се забележи дека многу честа причина на испитаниците кои ја избраа реченицата со англизам е дека друштвото така им се изразува. Истото може да се забележи и за

реченицата со англизмот *кринџи* и соодветникот *засрамувачки* – многу од адолесцентите кои се одлучија за реченицата која содржи англизам како причина имаат наведено дека друштвото така им се изразува. За реченицата која го содржи англизмот *скороџи* ставен во пар со соодветникот *резулџаџоџи* може да се забележи дека, исто така, многу честа причина кај испитаниците што ја избраа реченицата со англизам е дека друштвото така им се изразува. Во овој пример имаме само еден испитаник кој се изјасни дека причината за неговиот избор е тоа што во играта така го пишува, па затоа избира англизам. Кај последната реченица, која ги содржи англизмот *левел* и соодветникот *ниво*, за испитаниците кои ја избраа реченицата со англизам не е толку честа причина дека друштвото така им се изразува за разлика од горенаведените примери, а најчеста причина е дека им звучи поприродно.

Преку овие четири примери може да се забележи дека покрај социјалните медиуми и технологијата и видеоигрите, многу големо влијание врз речникот на адолесцентите има и нивното друштво. Кај првите три примери се забележува друштвото како многу честа причина за избор на англизмите *ливна*, *кринџи* и *скор*, додека кај последниот пример се забележува како најчеста причина дека англизмот *левел* им звучи поприродно. Оттука, може да се извлече заклучок дека англизмот *левел* има добро утврдено место во речникот на адолесцентите, што му дава можност во иднина да стане дел од речничкиот состав на македонскиот литературен јазик.

Како што може да се утврди од анализите на резултатите, адолесцентите многу често избираат реченица која содржи англизам, дури и кога им е понудена истата реченица која содржи македонски соодветник. Кога ќе се разгледаат наведените причини од страна на адолесцентите за нивниот избор, може да се утврди дека тие се под огромно влијание на англискиот јазик и дека ги избираат англизмите бидејќи почесто ги слушаат за разлика од нивните македонски соодветници. Тука можеме да се согласиме со тврдењето на Ѓуркова (2002) дека англискиот јазик е поставен во доминантна позиција поради неговата сеприсутност во светот на сите нивоа и сфери од човековото живеење, поради што без познавање на англискиот јазик е невозможно да се биде вклучен во која било научна, економска или политичка област од светските текови. Оттука, можеме да заклучиме дека употребата на англизми кај адолесцентите е оправдана до одреден степен, меѓутоа, треба да се има умереност и да не се претерува со употребата на англизмите, особено кога веќе имаме полнозначен соодветник и на македонски јазик.

Во врска со истражувачките прашања и хипотези кои ги разгледаваме подетално во делот *Методологија*, можеме да ги согледаме следните заклучоци. Првото истражувачко прашање, поврзано со наклонетоста кон употреба на англизми во секојдневниот говор од страна на адолесцентите, беше одговорено преку потврдување на првата хипотеза. Преку анализа по категории и анализа по реченици се согледа дека адолесцентите се наклонети кон избор на реченица која содржи англизам, особено во сферите како што се технологија и видеоигри, додека во други сфери на животот избираат незначително повеќе англизми наспрема нивните соодветници на македонски јазик. Се забележува дека кај примерите со англизмот *ливна* од категоријата социјален живот и социјални медиуми, како и со англизмот *левел* од категоријата технологија и видеоигри, многу голем број од адолесцентите избираат реченица со англизам, или поточно дури 79,5 % ја избрале реченицата која содржи англизам. Според овие резултати, може да се изведе заклучок дека овие два англизми се прилично навлезени во македонскиот јазик.

За второто истражувачко прашање, наменето за дознавање на причините за употребата на англизмите, одговорот го добивме преку потврдување на втората хипотеза. Причините за користење англизми наместо македонски зборови се постојаната изложеност на англискиот јазик, како што утврдивме преку анализата на резултатите каде што најчеста причина дадена од испитаниците кои ја избрале реченицата која содржи англизам е дека почесто ја слушаат или ја употребуваат, а како втора најчеста причина која се јавува е дека поприродно им звучи. Покрај понудените причини, како на пример, *друштво што така ми се изразува*, која беше исто така често избрана, испитаниците дадоа и сопствени причини за одлуката – од нив може да се издвои дека многу често причината за нивниот избор е дека зборот е покус или полесен за изговор. Самите адолесценти, преку отворениот тип прашања во прашалникот, изнесуваат мислење дека модернизацијата и напредокот на технологијата го менува начинот на кој зборуваат, па полесно им е да се изразат и да се разберат меѓусебно преку употреба на англизми.

За третото истражувачко прашање можеме да извлечеме одредени претпоставки бидејќи се однесува на можните последици од постојаната употреба на англизми. За третата хипотеза, каде што се претпоставува дека со постојаната употреба на англизми во секојдневниот говор тие зборови би се одомаќиниле во македонскиот јазик, а зборовите што веќе постојат би се исфрлиле од употреба во корист на англизмите, ќе се осврнеме на дел од речничкиот состав на македонскиот јазик, каде што се забележани

замени или, поконкретно, архаизмите. Архаизмите се застарени зборови по форма или значење, односно, „застарени називи за современи предмети, појави и слично“ (Велковска 2020: 133). Турцизмите можат најчесто да се сретнат во групата архаизми како најбројни, меѓутоа архаизмите, во никој случај, не се ограничени на турцизми. Како некои архаизми можеме да ги наведеме *еким*, кој е заменет со *лекар*, *безбожие* – заменет со *аџеизам*, *џрамоџен*, кој е заменет со *џисмен*, *даскал* – заменет со *учиџел*, *свездочаџец*, кој е заменет со *асџиролоџ* и многу други. Доколку сме невнимателни со употребата на македонскиот јазик, многу македонски зборови би можеле да станат архаизми, а нивното место да го препуштат на англизмите. Во контекст на оваа хипотеза можеме, исто така, да се осврнеме на мислењата на адолесцентите за влијанието на употребата на англизми врз македонскиот јазик. Како што утврдивме во анализата, голем број од адолесцентите сметаат дека постојаната употреба на англизми може да има негативно влијание врз македонскиот јазик бидејќи така се загрозува мајчиниот јазик и со текот на времето можеме, дури, и да ги забораваме македонските зборови кои сè почесто се заменуваат со англизми. Ова се согласува со нашата претпоставка дека преку постојана употреба на англизми може тие одредени англизми да се одомаќинат во нашиот јазик, па дури и да го заземат местото на нивните македонски соодветници.

Кога се размислува за последиците, Тантуровска смета дека „не само што сме ја прифатиле таа, условно кажано, јазична 'дембелаана' да не поминуваат зборовите низ филтер, туку ги забораваме и нашите зборови со словенски корени, кои веќе сме ги имале“ (Смаиловиќ, 2017). Ова може да се поткрепи со мислењето на неколку испитаници кои го навеле токму тоа дека ги забораваат македонските зборови поради зачестената употреба на англизмите. Во согласност со тврдењето на Касаповска дека најдобар чувар на културата на еден народ е јазикот (2008: 42), треба да се размисли за последиците кои би ги предизвикала постојаната употреба на англизми врз македонскиот јазик, како и врз македонската култура. Николовска укажува дека преку јазичната политика и јазичното планирање има обид кај државите за заштитување и негување на своите јазици како дел од националниот идентитет (2012: 53), а особено е важно доброто креирање на јазичната политика бидејќи од тоа зависи опстанокот на еден јазик (Николовска, 2020: 431). Во оваа насока, јазичната политика и јазичното планирање во нашата држава треба да се издигнат на повисоко ниво, со цел да се зачува и добро да се одржува, како македонскиот јазик, така и македонската култура.

Ограничувањето на ова истражување е тоа што е спроведено во писмен формат, така што е можно избегнување на автентичноста и спонтаноста на говорот. Писмениот формат може да влијае врз изборот на испитаниците на тој начин што им дава можност и време за размислување за одговорот, додека во секојдневниот говор го користат зборот на кој прв ќе помислат. Исто така, како ограничување може да се смета фактот што истражувањето е спроведено на литературен македонски јазик, што може да ги наведе адолесцентите на формалност и избегнување на англизмите што би ги искористиле во секојдневното дијалектно зборување. Доколку во иднина се спроведува слично истражување, би било корисно да се спроведе во формат на интервју, со цел задржување на спонтаноста на говорот и неговата автентичност.

Заклучок

Преку нашето истражување ја разгледувавме употребата на англизмите во секојдневниот говор на адолесцентите, како и причините за употребата. Англизмите ги дефиниравме како позајмени зборови или изрази од англискиот јазик и ги ограничивме на оние кои сè уште не се официјално вклучени во речникот на македонскиот јазик. Адолесцентите, како целна група на ова истражување, ги ограничивме на возрастната група од 13 до 19 години, како возрастна група кај која најмногу се забележува влијанието на англискиот јазик. Со помош на прашалник, составен од прашања од отворен и од затворен тип, ја истраживме оваа тема и преку анализа на добиените резултати извлековме одредени заклучоци. Нашето прво истражувачко прашање беше одговорено со тоа што се утврди точната застапеност на англизмите во секојдневниот говор на адолесцентите и се утврди дека адолесцентите се наклонети кон избор на реченица која содржи англизам, особено во категоријата технологија и видеоигри, како што беше поставено и во нашата прва хипотеза. Исто така, второто истражувачко прашање беше одговорено со тоа што се утврдија и причините за избор на реченица која содржи англизам наместо реченица која го содржи македонскиот соодветник, а тоа е дека почесто ја слушаат или ја употребуваат таа реченица, како што беше поставено во нашата втора хипотеза. Од анализата на резултатите и дискусијата може да се заклучи дека нашите истражувачки прашања се одговорени, а хипотезите се потврдени. Третото истражувачко прашање, како и третата хипотеза, немаат конкретен одговор, туку само претпоставки базирани на мислења од разни научници, како и мислења од испитаниците. Добиените резултати од истражувањето се

значајни за зачувувањето и понатамошното развивање на македонскиот јазик. Преку разгледувањето на третото истражувачко прашање и третата хипотеза може да се заклучи дека постојаната употреба на англизмите како замена за одредени македонски зборови може да доведе до замена на македонските зборови, кои понатаму би станале архаизми.

Библиографија:

- Велковска, С. (2020) 'Лексиката во македонскиот јазик од историски аспект (архаизми, историзми и неологизми)' во *Погледи за македонскиот јазик, Зборник на трудови*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 132–146.
- Јованоски, М. (2011) *Македонскиот јазик без современи лексеми?!*. Deutsche Welle. <https://p.dw.com/p/118o1>
- Касаповска, Б. (2008) Помодарство, тренд или потреба, *Шестти научен собир на млади македонисти*. 41–50.
- Конески, Б. (1986) *Историја на македонскиот јазик*. Култура Скопје.
- Конески, Б. (1987) *Грамајтика на македонскиот литературен јазик: Дел I и II*. Култура Скопје.
- Нестороска, Б. (2018) *Идиот и морон се најкористени англизми во „бомбите“, покажа истражувањето на канадската лингвистика Крамер*. Сакам Да Кажам. <https://sdk.mk/index.php/kultura/idiot-moron-se-najkoristeni-anglizmi-vo-bombite-pokazha-istrazhuvaneto-na-kanadskata-lingvistika-kramer/>
- Николовска, В. (2012) *Култура на изразувањето*. Скопје: Министерство за култура на Република Македонија.
- Николовска, В. (2020) Јазик и јазици (социолингвистички аспекти на постоењето на јазикот/апологија на постоењето на еден јазик). *Погледи за македонскиот јазик, Зборник на трудови*. Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје. 425–435.
- Смаиловиќ, Х. (2017) *Јазичен пуризам и јазична „гембелаана“*, Нет Медиа Груп ДООЕЛ Скопје. <https://lokalno.mk/jazichen-purizam-i-jazichna-dembelaana/>
- Тоевски, С. (2011) *Македонскиот јазик профитира од глобализацијата*. Deutsche Welle. <https://p.dw.com/p/13Crj>

Izabela Celevska

USAGE OF ANGLICISMS IN THE EVERYDAY SPEECH OF ADOLESCENTS IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Abstract

The widespread use of the English language has impacted a number of languages, such as French, German, Spanish, etc. in the form of new vocabulary, uncharacteristic for the receiving language. Numerous linguists and researchers have debated

about this occurrence, and in recent years it is becoming a hot topic once again. We decided to look into the usage of anglicisms, as well as the reasons for it, among adolescents in the Republic of N. Macedonia, since this group is the most prone to the influence of English. Anglicisms are defined as words or phrases borrowed from the English language into a foreign language.

We hypothesised that adolescents would opt for an anglicism rather than the Macedonian equivalent, and their reasons would be either because it sounds more natural to them or because they are more acquainted with it through their peers or social media. To test our hypotheses, we conducted an online survey, which contained open questions, where the adolescents could express themselves in more detail, and fixed questions containing pairs of sentences. The analysis of the results confirmed our hypotheses – adolescents do opt for an anglicism even when given the choice of a Macedonian equivalent, and their reasons to do so are mainly that it sounds more natural to them or that they are more acquainted with it.

It can be concluded that adolescents are quite influenced by English either through their peers or the media, and, even when given the choice, they feel more comfortable using an anglicism rather than a Macedonian equivalent.

Keywords: anglicisms, adolescents, loanwords, language planning

Клучни зборови: англизам, адолесцент, заемки, јазично планирање